

Tednik Učiteljski Tovariš.

Glasilo avstrijskega jugoslovanskega učiteljstva.

Štev. 35.

V Ljubljani, 30. velikega srpana 1907.

XLVII. leto.

„Učiteljski Tovariš“ izhaja vsak petek. Ako je ta dan praznik, izide list dan pozneje. Vse leto stoji 8 K, pol leta 4 K, četrt leta 2 K. Posamezna številka 16 h. Spise je pošiljati samo na naslov: Uredništvo „Učiteljskega Tovariša“ v Idriji. Naročnino prejema Francišek Ōrnagoj, nadučitelj v Ljubljani (Barje). — Vse pošiljatve naj se pošiljajo franko. — Rokopisov ne vračamo. — Za oznanila je plačati od dvostopne petit-vrste po 20 h, če se oznanilo tiska enkrat; po 18 h, če se tiska dvakrat, in po 16 h, če se tiska trikrat; če se večkrat tiska, znaten popust. Oznanila sprejema „Učiteljska tiskarna“. Priloge poleg poštnine 6 K.

XIX. glavna skupščina „Zaveze“ v Radovljici.

Mi gremo naprej!

Obhajali smo zopet svoj učiteljski praznik. To pot smo se zbrali v Radovljici, ki jo okroža slikovita panorama predivnih gorenjskih krasot. Mesto si je nadelo praznično obleko: vse je bilo v zastavah. Ljubezniv sprejem, največja gostoljubnost, prirodna lepota skalovite Gorenjske in pa krasno vreme so takoj v početku navdale vse skupščinarje z radostjo in so zbudile v njih najboljše razpoloženje.

Krajevni odbor je storil vse potrebno, da je pripravil skupščinarjem v Radovljici bivanje prijetno in prijazno, tako da nikoli ne pozabi nanje! Največ zaslug zato so si pridobili gosp. župan dr. Vilfan, ki je vrl prijatelj učiteljstva, potem radovljiški nadučitelj, dragi naš tovariš Andrej Grčar, ter nadvse marljivi in kolegijalni prijatelj Ivan Šega, učitelj v Radovljici. Vsem najiskrenejša hvala!

Poudariti moramo tukaj, da je bila letošnja skupščina dične naše „Zaveze“ ena najlepših in najpomembnejših. „Zavezniki“ so reševali prevažna vprašanja, ki globoko segajo v našo organizacijo in v ves ustroj šolstva. Zlasti glavno zborovanje je dokazalo, da se zaveda naše napredno učiteljstvo v polni meri svoje dolžnosti in naloge. Sadovi, ki jih obrodi to zborovanje, bodo v prid učiteljstvu in šolstvu, a v še večji meri našemu ljudstvu. Dokažejo naj, da so sleparji in lažniki tisti, ki govore in pišejo, da se je učiteljstvo odtujilo narodu! Sramota jim!

Vsa zborovanja so bila nadvse zanimiva in živahna ter so se vršila v najlepšem redu in natančno po programu. Bila je ta skupščina v resnici pravi učiteljski parlament.

Seja upravnega odbora je trajala dve uri, zborovanje delegacije dobre tri uri in glavno zborovanje štiri ure. Vse ta čas so zborovalci vztrajali v napeti pozornosti. Bil je dan dela, dan vztrajnega, plodonosnega dela!

Vseh zborovalcev je bilo okrog 400. Prihiteli so v Radovljico z vseh strani, koder zveni naša govorica. Prišli so s Kranjskega, Štajerskega, Koroškega in Goriškega; Trst, tržaška okolica in Istra so poslale svoje zastopnice in zastopnike. Bila je zbrana lepa, imponantna četa kulturnih delavcev in delavk!

Mi vstajamo! Naše število raste!

Lansko leto je štela „Zaveza“ 1926 članov, letos je to število poskočilo na 2017 članov.

Ideje in nazori, kijih zastopa „Zaveza“ se širijo. Ni nobene moči več, da bi zastavila napredno misel, ki seze elementarno silo širi med učiteljstvom. To je naš ponos, to je sad našega dela, to je dokaz, da je prava letista pot, ki hodimo mi ponji; naravnost in zmagovito stopamo svojim smotrom naproti! To je pa tudi dokaz, da je brezuspešen vsak poizkus naših sovražnikov, da bi zaustavili naše delo, naš napredek ter razbili naše vrste!

Slava tebi, zavedno, napredno in nepremagljivo učiteljstvo!

S posebno radostjo pa moramo poudarjati, da so se našega letošnjega zborovanja udeležile tudi naše kolegije v naravnost imponantnem številu. Mi se tega presrečno veselimo, saj nas to veselo dejstvo navdaja s prijetnim uverjenjem da je sedaj tudi slovenska učiteljica stopila na bojno polje, da hoče tudi ona z vsemi silami delati na to, da ostane naša zastava napredka in svobode ponosno vihrajoča na čelu naših čet! Slava tem vrlim kolegijam! Naj skrbe, da se jim pridružijo vse slovenske učiteljice!

Posebno svečanostno lice pa je dala letošnji glavni skupščini „Zaveze“ prisotnost dragih in milih slovenskih tovarišev in tovarišic s severa in z juga. Navzočnost vrlh zastopnikov in zastopnic češkega, hrvaškega in srbskega učiteljstva nas je navdajala z nepopisno radostjo. Dali so nam novega poguma in novih moči za nadaljni boj, a s seboj so lahko ponesli prepričanje, da se tudi naše učiteljstvo zaveda svoje naloge: ono dela, ker je samo delo njegova rešitev!

Dragi naši gosti so se o vsem, kar so videli in čuli, izrazili najpohvalneje. Zavzeti so bili ob naši disciplini, deloljubnosti in značajnosti. Mi se jim za obisk najsrčneje zahvaljujemo in le iskreno želimo, da bi vse, o čemer smo govorili in sklepali med seboj, obrodilo obilo plemenitega sadu, ki naj zori našemu ljudstvu v korist!

Posebno ugoden vtisk je napravilo, da se je naše skupščine prvič oficijalno udeležila „Družba sv. Cirila in Metoda“, in sicer po svojem novem predsedniku, g. svetniku Senekoviču. Pogrešali smo takega zastopstva s strani „Slovenske Šolske Matice“, to tem bolj, ker ga je poslal celo „Hrvatski

ped.-književni zbor", in pa zastopstva „Društva slovenskih profesorjev“, ki ni prezrlo lanskega zborovanja „Zaveze“ v Šoštanju.

V nastopnem podajamo svojemu čitateljstvu o XIX. glavni skupščini „Zaveze“ kolikor mogoče natančno poročilo po redu, kakor se je vse vršilo.

Pozdravne besede „Gorenjca“.

Vrli „Gorenjec“ je priobčil „Zavezini“ skupščini v pozdrav ta-le z iskrenostjo pisan članek:

Na visokem Gorenjskem, v krepko se razvijajoči Radovljici se vrši danes in jutri velika skupščina „Zaveze jugoslovanskih učiteljskih društev“. Napredna Radovljica si je nadela praznično obleko, da dostojno pozdravi širitelje omike med našim narodom, poročstvo boljše bodočnosti naše.

Med udeležniki opazujemo poleg Slovencev in Hrvatov tudi zastopnike viteškega srbskega naroda in sinove onega naroda, ki je stal v zgodovini evropske kulture vedno na prvem mestu, ki nam je dal oznanjevalca misli svobodne Jana Husa in prvega narodnega šolnika Komenskega.

Slovensko učiteljstvo vidimo zbrano ali zastopano skoro polnoštevilno. Pač se je našlo tudi med našim učiteljstvom nekoliko oseb, ki so zapustile zastavo napredka in svobode, ki so se za skledo leče prodali najljutejšim sovražnikom šole in ljudske prosvete, toda s ponosom lahko trdimo, da so to le izjeme. Ogromna večina ve, da je zdrav napredek mogoč le na temelju rimskega suženjstva prostega pouka, da je namen šole vzgajati značaje in ne hinavcev, ki pod verskim plaščem lahko uganjajo največje lopovščine.

Žalibog so razmere na Slovenskem še danes take, da ljudstvo ne zna vselej prav ceniti ne ljudske šole in ne učiteljstva; vendar opazujemo vsako leto napredek v tudi tem oziru. Vedno bolj prodira mnenje tudi v širjo maso naroda, da le izobrazba more biti podlaga boljšemu gmotnemu stanju našega ljudstva, da le izobrazba — splošna in strokovna — more provzročiti, da ne bomo ostali večno narod hlapcev, da tudi mi kdaj prisedemo k polni mizi gospodarjev.

Na Vas je, zbrani skupščinarji, da pospešite ta tok v izobrazbi našega naroda. Držeč se gesla, da „kar more, to mož je storiti dolžan“, pojdite na podrobno delo med narod, in na Vas je, zastopniki slovenskega naroda v zbornicah, da sodelujete pri tem produktivnem delu za slovenski

narod s tem, da delavcem daste tudi poštenega plačila!

Lepe kraje bodele videli tu na Gorenjskem, zbrani skupščinarji! Večno krasni Bled, romantični Bohinj, snežne velikane in čarobne soteske bodele zrl pri nas. In vsa ta narava, vse to ljudstvo, ki uživa to naravo, Vam kliče, da so tu slovenska tla, — da so pa tudi slovenska tla ki so dragocena, da tujci stezajo svoje roke, da bi ugrabili najlepše in najboljše dele. Le narodna izobrazba more preprečiti, da se ta raj zemlje slovenske ne pogubi v tujem navalu. Buditi med Vam izročeno mladino narodni ponos in zavednost, bodi Vaša naloga!

V tem zmislu Vam kličemo iz dna srca na naših gorenjskih tleh: Bodite pozdravljeni!

V Ljubljani.

V petek, dne 23. t. m. opoldne, se je pripeljalo v Ljubljano 19 srbskih učiteljic in učiteljev pod vodstvom Jovana P. Jovanovića, učitelja in urednika „Prosveta“ v Kragujevcu, ter češki tovariš Hajny z Moravskega. Na južnem kolodvoru je mile goste pričakovalo več tovarišev in tovarišic. V imenu slovenskega učiteljstva je pozdravil došle tov. E. Gangl, rekoč, da je prihod dragih slovanskih bratov s severa in z juga dokaz, da nas vežejo isti nazori in isti smotri, ki se dajo izraziti s kratkimi besedami: z medsebojno podporo hočemo dvigniti kulturno stopnjo svojega ljudstva, katerega blaginja nam je najbolj pri srcu. Dragim bratom in sestram kliče: Dobro došli na slovenskih tleh! — Za pozdrav in sprejem se je s presrčenimi besedami zahvalil g. J. P. Jovanović. — Po sprejemu so se gosti nastanili v hotelih „Južni kolodvor“ in „Ilirija“, nato pa so odšli po mestu v „Švicarijo“, kjer je bil pripravljen obed.

Tu je pozdravil navzoče v imenu „Ljubljanskega učiteljskega društva“ tov. J. Dimnik, v imenu „Deželnega slov. učiteljskega društva“ tov. J. Režek, o skupnosti in vzajemnosti slovanskega učiteljstva pa je govoril tov. E. Gangl. Zahvaljevala sta se v navdušenih besedah gg. Jovanović in Hajny. — Obed je najskrbneje pripravil restavrater g. Kenda ter preskrbel tudi godbo. — Vsi so bili kar zavzeti ob lepoti tivolskih nasadov.

Ludvik Tribnik.

Komaj štiri tedne je minilo, kar smo stali tovariši in množica žalujočega občinstva ob grobu g. nadučitelja Fr. Leskovarja v Novi cerkvi.

Resničnost pregovora: „Danes meni, jutri tebi“ občutimo tem bolj, ko se po tako malo dneh že zopet poslavljamo od drugega predragega nam tovariša, ki mu je nemila smrt strla mnogim toliko drago življenje.

Gospod Ludvik Tribnik se je narodil dne 23. julija 1854 v Slivnici pri Mariboru kot sin mnogozasluznega občesposlovnega nadučitelja Jožefa Tribnika. Po dovršenih študijah 1874. je služboval v Poljčanah, Studencih pri Mariboru, pri Sv. Križu tik Slatine, od koder se je leta 1879. preselil sem gor v prijazne Zreče, kjer je služboval 28 let, navdušen za svoj težki poklic, z vso vnemo in gorečnostjo, z vso ljubeznivostjo do izročene mu mladine, tako, da nam je bil vzor učiteljskega delovanja.

To njegovo vztrajno delovanje je priznal okr. šol. svet z mnogo mu poslanih pohvalnih pisem.

Tukaj je poučeval in vzgojeval dva rodova in si obenem pridobil kot izkušen in izveden občan toliko zaslug, da ga je nedavno imenoval obč. odbor častnim občanom.

To priznanje njegove neumorne delavnosti mu je bilo gotovo na veliko uteho v težkih dneh njegove smrtne bolezni.

Vsi smo bili veseli, ko smo čitali vest tega odlikovanja in smo mu iskreno želeli, da bi mu ljubi Bog dal uživati to čast mnogo let.

Ali nemila smrt je — ne oziraje se na te iskrene želje vam, ljubi otroci, ugrabila vzornega učitelja, ki vas je očetovsko ljubil, poučeval, opominjal, svaril in kazal pota poštenosti in pravičnosti, ki vam jih je hoditi, da boste kdaj spoštovani možje in žene, koristni udi svoje občine in človeške družbe.

Vsi ljubi otroci, veste, da je hvaležnost do staršev in učiteljev kot vaših največjih dobrotnikov vaša najimenitnejša dolžnost in to dolžnost hvaležnosti boste najlepše izkazali tako, da boste živeli po naukih in opominih, ki vam jih je dajal rajni gospod nadučitelj. Dobre besede, ki vam jih je on govoril iz svojega plemenitega srca, naj odmevajo v vaših srcih vse dni vašega življenja, naj vas varujejo vsega zla.

Neskoučno bridko je slovo od rajnega za njegovo spoštovano gospo soprogo in njegova otroka, gospodično Amalijo in gospoda Karla, zakaj vez obiteljske ljub-zni vaše je bila res idealna. Z veliko potrpežljivostjo ste ateku stregli v njegovi

Odtod so odšli v „Učiteljsko tiskarno“, kjer so si ogledali vse prostore in se o tem zavodu izrekli najpohvalneje. Saj pa je tudi slovensko učiteljstvo prvo, ki ima svojo tiskarno. Pa je bilo tudi res lepo gledati, ko je teklo vseh pet strojev. Ravno tedaj so tiskali zadnjo številko našega lista.

Iz tiskarne so odšli na Grad, kjer so se divili krasnemu razgledu, medtem pa so se pripeljali češka tovariša Ad. Schuster in B. Skala ter srbski tov. Milan Popović, ki jih je sprejelo na kolodvoru odposlanstvo „Zaveze“. Nastanili so se v „Iliriji“.

Zvečer je bil prijateljski sestanek v hotelu „Južni kolodvor“. Večera se je udeležilo nad 50 učiteljev in učiteljic. Predsedoval je več-ru predsednik „Deželnega slov. učit. društva“, tov. J. Režek, ki je vse navzoče najsrčnejše pozdravil. Na pozdravu se je zahvalil češki tov. Skala, v imenu srbskih učiteljev in učiteljic pa je govoril g. Jovanović. Govorili so še Čeha g. Hajný z Moravskega in Schuster s Češkega ter Slov. tov. Gangl, Pesek, Cvahte in Likar. Vsi govorniki so naglašali potrebo vsestranske solidarnosti med slovanskim učiteljstvom ter navduševali učiteljstvo do vztrajnega dela v povzdigo vsestranske blaginje narodove.

Z govori se je menjavalo krasno petje učiteljskega kvarteta Rus-Rapé-Mahkota-Likar, ki je izzivalo burne aplavze — Naravnost očarali pa sta poslušalce s prekrasnim pevanjem otožno-sladkih srbskih narodnih popevk srbski učiteljici gđe. Mica Jakovljevičeva, učiteljica v Krivom viru, in gđe. Ruža Jakovljevičeva, učiteljica v Čumiču. Dražestni pevki sta želi za slavje pevanje zasluženo, najburnejšo pohvalo. Da bi le večkrat imeli priliko, poslušati ju na slovenskih tleh!

Drugo jutro so si Srbi in Čehi ogledovali mesto ter se opoldne v družbi slovenskih tovarišic in tovarišev odpeljali v Radovljico.

mučni in dolgi bolezni, ste ga tolažili v njegovih duševnih in telesnih bolečinah, trpeč sami poleg njega neznosno duševno bol, ko ste se vedno bolj in bolj prepričevali, da vam ljubega soproga in očeta ne reši več nobena človeška moč.

Rajni atek vas zato iz groba blagoslavlja in ta blagoslov vam ne mine, ampak bo trdna podlaga vaše sreče v prihodnosti.

Blagor tebi, ljubi tovariš v grobu, in blagor vam, spoštovana gospa mama! Vzgojila sta otroka, ki sta vama bila srčna radost in ostaneta najslajše upanje osamele gospe mame.

A tudi nam tovarišem in vam spoštovanim občanom je težko pri srcu, ko se ločimo od gospoda Tribnika, ki smo ga ljubili zaradi njegove požrtvovalne ljubeznivosti in osobito mi učitelji zaradi vzorne kolegijalnosti.

Učiteljsko društvo konjiškega okraja zaluje za njim, saj mu je bil rajni zvest in vseh 28 let jako delaven član in več let tudi njegov predsednik.

Vse učiteljstvo je gojilo do njega popolno zaupanje, zato ga je izvolilo tudi zastopnikom in šolskim strokovnjakom v okr. šol. svet.

Evo vam torej moža, ki mu je bilo življenje naporen delavnik, ko si je nakopičil toliko dobrih del!

Neizprosna smrt mu je sicer strla njegovo telo, a njegovih dobrih del in duha njegovega mu ne more streti!

Duh njegov živi na veke v onih rajskih višavah, kjer toge ni in skrbi!

Slava spominu takega moža, čast imenu njegovemu!

Josip Čuček.

Sprejem v Radovljici.

Skupščinarje je pričakovala na kolodvoru v Radovljici velika množica odličnega meščanstva.

Predsednik „Učit. društva za radovljiški okraj“, tov. A. Grčar, je pozdravil došlece v imenu tega društva, poudarjajoč, da je to najlepši dan, ki ga je doživelo učiteljstvo tega okraja. — Zahvalil se mu je predsednik „Zaveze“ tovariš L. Jelenc.

V imenu mestnega odbora je pozdravil skupščinarje župan g. dr. Vilfan, ki je dejal, da si Radovljica šteje v čast, ker si jo je „Zaveza“ izbrala za svoje zborovališče. „Zavezi“ zakliče: Dobro došla! — Pozdravlja s presrečno radostjo zastopnike bratskega češkega in srbskega učiteljstva! — Gospodu županu se je najprej zahvalil predsednik „Zaveze“, potem Čeh gospod Skála in Srb gospod Jovanović. Te tri govornike so obdarovale ljubeznive dame s šopki pestrobojnih planinskih cvetic.

Skupščinarji so po sprejemu odkorakali na odkazana stanovanja skozi mesto, ki je bilo „Zavezi“ v čast vse v zastavah. Takoj se jim je priljubila lepa Radovljica s prekrasno okolico, a nič manj se jim ni priljubilo gostoljubno meščanstvo.

Seja upravnega odbora.

Upravni odbor se je sešel k seji, kjer je redigiral razna poročila ter pripravil po zahtevah „Zavezinih“ pravil vse potrebno za zborovanje delegacije in za glavno zborovanje.

Zborovanje delegacije.

V risarski dyorani se je ob 4. uri popoldne zbrala delegacija k zborovanju.

Predsednikov nagovor.

Predsednik L. Jelenc:

Cenjena delegacija!

Minilo je leto, odkar je zborovala delegacija Z. a. j. u. d. v Šoštanju, v prijaznem trgu lepe zelene Štajerske.

Danes ste se zbrali, čestiti delegati in delegatkinje, v narodno-napredni Radovljici, kamor Vas je pozval upravni odbor, da Vam položi račun o svojem delovanju od zadnje delegacijske seje.

Delovanje upravnega odbora boste povzeli iz poročila gg. tajnika, blagajnika in upravnikov „Zavezinih“ listov, meni dovolite samo nekaj splošnih opazk.

Pri več delegacijskih sejah sem že govoril o zvanju okrajnih učiteljskih društev. Na srcu jim mora biti v prvi vrsti prospek in napredek ljudskega šolstva in blaginja učiteljstva v okraju. V pregledu morajo imeti vse, kar spada v delokrog okrajnega šolskega sveta. Posvetovati in sklepati morajo tudi o vprašanjih in nasvetih, o katerih se pozneje razpravlja v deželnih učiteljskih društvih ali v naši „Zavezi“. To so glavne naloge okrajnih učiteljskih društev.

Da pa funkcionira, da je pripravljena za vsak slučaj, ni zadosti, da stoji organizacija le na papirju; solidarnost 2000 slovenskega in istrsko-hrvaškega učiteljstva se ne kaže v tem, da vsakdo plača svoj letni prispevek in je naročen na naše liste; prvi in glavni pogoj, da kaže naša organizacija življensko moč je, da se nahajajo povsod kolegi, ki se postavijo v bran, kadar je treba braniti naše pravice.

Bojevnikov potrebuje naša organizacija, mož potrebuje, ki imajo pogum postaviti se v bran onim, ki nam hočejo prizadeti krivico, potrebujemo mož, ki imajo energijo, zahtevati pravico, če jo hočejo zabranjevati legislativni zastopi ali oblasti. Iz dobre volje nam še nihče ni dal vinarja, ne košček

pravice. Kar smo dosegli, priborili smo si s težkimi boji. Bojevnikov torej potrebujejo okrajna in deželna učiteljska društva, potrebuje jih naša „Zaveza“. Naloga naša naj bo, da jih vzgajimo in utrdimo v boju za naše pravice.

Okrajna učiteljska društva imajo v sedanjih usodepolnih časih vršiti še neko važno nalogo.

Ko se je pred več leti začelo socialno gibanje in se je začelo delavstvo in drugi sloji ljudstva združevati v močne organizacije in je videla višja duhovščina, da se vrši to zoper nje voljo in zoper njene istencije, zaklicala je z mogočnim glasom nižji duhovščini: Ven iz zakristije! In zakadila se je nižja duhovščina, ta vneti ecclesia militans, med ljudstvo in organizirala v prvi vrsti delavstvo v svoj prid in v svoje namene. Po mnogih deželah, kakor pri nas v Sloveniji, se jim je posrečilo vse to v polni meri. Dobili so delavstvo na svojo stran in tako okrepili svoje klerikalne vrste.

Tudi jaz kličem danes slovenskemu in istrsko-hrvaškemu učiteljstvu: Na delo med ljudstvo! Meni se vidi, da ljudski učitelj še ne stori svoje dolžnosti, ako ne deluje po svojih zmožnostih tudi zunaj šole v korist ljudstva. V tem pogledu lahko store mnogo naša okrajna učiteljska društva. Iz svoje srede naj določijo sposobne člane, da stopijo kot marljivi delavci v organizacijo narodno-napredne stranke, ki jo započne po vsej Sloveniji. Uspešno društveno delovanje v prid ljudstva povzdigne naš ugled med narodom. Ponovim: Ven na delo za ljudstvo! V tem duhu presrečno pozdravljam čestito delegacijo ter otvarjam posvetovanje! —

Z velikim zanimanjem je sledila delegacija besedam svojega priljubljenega predsednika. Med govorom je njegove besede večkrat živahno aklamirala ter končno z živio-klici odobrvala njegova izvajanja.

Tajnikovo poročilo.

Po legitimiranju delegatov in delegatinj je podal „Zavezin“ tajnik svoje poročilo.

Tajnik Dragotin Česnik:

Častita delegacija!

Štejem si v čast poročati čestitim delegatom in delegatinjam „Zavezinih“ društev o delovanju „Zavezinega“ vodstva in upravnega odbora v dobi od zadnje skupščine, vršivše se lansko leto v prijaznem Šoštanju, v zeleni Štajerski, do letošnjega glavnega zborovanja tu v Radovljici.

„Zaveza avstr. jugoslovanskih učiteljskih društev“ šteje danes 34 društev, ki imajo skupaj 45 častnih, 1927 pravih in 45 podpornih, torej skupaj 2017 članov. Gotovo lepo, ponosno število. Vendar moram konstatirati, da se dobi tuintam tovariš, ki še ni pristopil naši organizaciji, še več je pa tovarišic, ki se iz gole stanovske brezbriznosti in zanikrnosti odtegujejo našim vrstam ter s tem kažejo, da jim je „enakopravnost“ in „žensko vprašanje“ samo tedaj v veljavi, kadar jim je kaj „prejeti“ ne pa tudi takrat, kadar bi morale tudi „dajati“, t. j. aktivno sodelovati in če treba tudi žrtvovati v dosego naših skupnih teženj. Zanesljivo torej pričakujemo, da stori v prihodnje vsak učitelj in vsaka učiteljica, ki je z nami enih misli, svojo dolžnost!

Vsa navedena društva so imela v pretekli upravni dobi 152 zborovanj, pri katerih je bilo 162 predavanj, oziroma hospitacij.

V obče je v delovanju posameznih društev zabeležiti lep napredek vzlic neugodnim našim razmeram; vendar jih je nekaj, ki komaj životarijo. Naj se zdramijo na delo, dan je že velik!

Sicer pa je bilo delovanje posameznih društev itak razvidno iz poročil, priobčenih v naših strokovnih listih, torej jih ne bom posebe navajal.

„Zavezino“ vodstvo je imelo v preteklem letu 6 sej, upravní odbor pa dve. Pri teh sejah so se obravnavale vse važnejše zadeve, manj važne ali nujne zadeve pa je reševalo predsedništvo samo z naknadnim odobrenjem vodstva in upravnega odbora.

Vložni zapisnik šteje 792 opravičnih števil, ne všteti tajniške in blagajniške posebne korespondence.

V „Slov. Narodu“, „Domovini“, „Učit. Tovarišu“ in „Popotniku“ je bila priobčena zahvala vsem osebam in korporacijam, ki so si pridobile zaslug za lepo uspelo zadnjo glavno skupščino v Šoštanju.

V Ljubljani se je pretečeno leto brez hrupa osnovalo „Učiteljsko tiskovno društvo“ ter se ustanovila „Učiteljska tiskarna“, ki pod spretnim in marljivim vodstvom kar najlepše napreduje. Razen učiteljev je pristopilo „Učiteljski tiskarni“ kot zadrugnice tudi mnogo učiteljskih društev z enim ali več deleži, ostala pa so izjavila, da pristopijo pozneje.

„Učiteljski Tovariš“ se je pričel tiskati v naši tiskarni dne 7. julija 1906, „Popotnik“ in „Zvonček“ pa 1. januarja 1907, in sicer za zdaj pod enakimi plačilnimi pogoji kakor v prejšnjih tiskarnah. Upamo pa, da bomo v prihodnje mogli doseči še ugodnejše pogoje. Tudi nanovo ustanovljeni list „Domače ognjišče“ se tiska v „Učiteljski tiskarni“.

„Učiteljski Tovariš“ je glasilo naše. Na ta tako izbornu urejevan list bi moral biti naročen vsak učitelj, vsaka učiteljica. A koliko jih je med nami, ki ga poznajo komaj po imenu! Kako more list uspešno zastopati naše koristi, ako mu nedostaja potrebne gnotne, pa tudi duševne podpore? V tem oziru pojdemo v šolo k preprostemu delavcu, da se naučimo od njega stanovske zavesti in požrtvovalnosti!

Tudi „Popotnik“, „Zvonček“ in „Domače ognjišče“ so naši listi, ki jih moramo podpirati, kolikor nam je le mogoče. A če drugega ne, saj toliko doseže lahko učiteljstvo, ki ni že popolnoma brezbrizno, da je naročena na te liste vsaka šola. Saj imajo ti listi trajno vrednost za vsako učiteljsko, oziroma šolarsko knjižnico in v tem oziru je merodajen v prvi vrsti šolski vodja, ki mu daje zakon v tem oziru odločilno moč. Ako bi „Zavezino“ učiteljstvo storilo ne samo, kar mora, ampak kar more, bi vsi naši listi v vsakem oziru lahko izbornu uspevali. Tako pa se ne moremo bogve kako pohvaliti. Da se nastale razvade pri naših listih vsaj nekoliko odpravijo, je sklenil upravni odbor v svoji seji dne 27. marca t. l. sledeče:

„Popotnik“ in „Zvonček“ se ustavita z 12. številko pri zasebnih naročnikih, pri šolskih vodstvih, oziroma krajnih šolskih svetih pa z 2. številko prihodnjega leta. „Učit. Tovariš“ se ustavi po preteku treh mesecev.

V 24. številki „Učit. Tovariša“ (1906) se je priobčil poziv vsemu v „Zavezi“ združenemu učiteljstvu, naj pristopi in sodeluje pri slovenskem Sokolstvu.

Ljubljanskemu županu Ivanu Hribarju je čestitala „Zavezina“ deputacija povodom desetletnice njegovega županovanja v Ljubljani.

Tudi slovenski profesorji so si po dolgem času lansko leto ustanovili svoje društvo in so o tem obvestili tudi našo „Zavezo“. Želimo mnogo uspeha v stanovskih zadevah, osobito pa tudi s pedagoškega stališča.

O. kr. deželnemu šolskemu svetu je predložila „Zaveza“ spomenico, ki je z njo protestirala proti nemškemu značaju tečaja za slovenske meščansko-šolske učitelje.

tudi slovanskim gostom — so ugajale Hubadove narodne pesmi. Pevski zbor jih je izvajal s preciznostjo, ki jo moramo imenovati preciznost „Glasbene Matice“. S tem je povedano vse.

Posebno pohvalo zasluži gđ. Klementina Hrovatinova, ki je zapela s spremljevanjem klavirja Nedvêdovo „Na tujih tleh“. Njen čisti, izredno simpatični sopran in pa mojstrsko prednašanje — oboje je izzvalo med občinstvom toliko glasne pohvale, da je morala vrla pevka dodati še eno točko. Hvala ji!

Ljubljanska društvena godba je svirala same izbrane slovanske komade ter je žela za svoja izborna izvajanja mnogo pohvale, da je morala vedno dodajati nove točke.

Med koncertom so prišli z večernim vlakom bratje Hrvati. Bili so to naši dobri stari znanci in prijatelji gg. Kirin, Klobučar, Trstenjak, Kranjc, Granec in Liseec iz Zagreba. Na kolodvoru jih je sprejela deputacija „Zaveze“ ter jih odvedla na vrt h koncertu. Godba je zasvirala, občinstvo je burno klicalo: „Živio Hrvati!“

Po koncertu se je razvil živahen ples. (Konec.)

Delovanje „Südmarke“.

Namen nemških obrambnih društev je ponemčevati, tako se je izrazil na javnem zborovanju v Gradu Südmarkin potovalni učitelj, ki je na podlagi statističnih podatkov dokazoval, da nastopa Südmarka med Slovenci v resnici agresivno. Delokrog Südmarke se razteza sicer po vseh pokrajinah od morja do morja; v istini se osredotočuje na Štajersko in Koroško. Naperjena je torej proti Slovencem, njeno delovanje med Lahi na Tirolskem je malenkostno. Svoj namen dosega Südmarka s tem, da podpira one činitelje nemških narodnih manjšin v slovenskem ozemlju, ki so merodajni za razvoj vsakega naroda.

Šulferajn ustanavlja šole. Südmarka pa skrbi, da se šole dobro frekventujejo, in to dosega z vsestranskimi podporami šolnikov in učiteljev. Skrbi za božičnice in za obdarovanje otrok. Ustanavlja šolarske kuhinje ter kupuje ubožnim šolarjem šolske potrebščine. Podpira otroka v šolskem vrtu, kakor dijaka na vseučilišču, če je le upanje, da se s tem ta ali oni pridobi nemški narodnosti. Za srednješolce skrbi izdatno s štipendijami ter podpira dijaške domove.

V šolske namene žrtvuje Südmarka vsako leto velike vsote, ker ve, da ji ravno na tem polju uspeh ne izostane. Podpira pa tudi uradnike, ki zaradi pičle službe ne morejo izhajati. Kam lahko dovede človeka borba za kruh, kažejo stoteri slučajji takozvanih narodnih odpadnikov dovolj jasno. Nadalje skrbi s podpiranjem uradniškega naraščaja, da se državne službe v slovenskih krajih ohranijo Nemcem. Posebno pozornost obrača sodnijski službi, ki je danes pristopna le sinovom imovitejših staršev. Slovenski akademik, ki je v bedi preživel svoja vseučiliška leta, ne more vstopiti po dovršenih študijah v sodnijsko službo kakor neplačan praktikant, ampak se mora posvetiti taki stroki, ki mu takoj zagotovi gmotni obstanek. In tudi tukaj se je Südmarka marljivo lotila svojega dela: neumorno skrbi za naraščaj nemškemu državnemu uradništvu. In sad tega početja dozoreva v tem, da imamo v slovenskih krajih vedno več nemških sodnikov; slovenskih pa primanjkuje ne zaradi tega, ker nimamo zadostnega števila slovenskih pravnikov, temveč zaradi tega, ker se pri nas vse kolikormogoče izogiblje sodnijske službe ter drvi k odvetništvu in notarijatu. To je veliko socialno zlo na našem narodnem telesu. Dokler Slovenci nimamo lastnih obrambnih društev, bi bilo v interesu stvari, da vsaj slovenski denarni zavodi omogočijo z izdatnimi podporami slovenskemu

uradniškemu naraščaju posvetiti se sodnijski službi, zakaj ravno nemško uradništvo je oni steber, ki vzdržuje umetno nemštvo sredi slovenskega ozemlja. In če pade ta steber, izginejo tudi s časoma na slovenski zemlji sramotilni nemški otoki: posili-nemški trgi in mesta na Štajerskem in Koroškem.

* Velepomemben činitelj v razvoju vsakega naroda je bogato trgovstvo in cvetoča obrt. Trgovcem in obrtnikom tvorita jedro meščanstva, ki je na Štajerskem povečini nemško. Tudi za ta faktor, ki je v narodnem oziru naravnost odločnoč, skrbi Südmarka s stalnimi podporami. Trgovcem, ki se zavežejo nastaniti se med Slovenci, daje brezobrestna posojila; obrtnike, ki so v narodnem oziru zanesljivi, namešča, v slovenske kraje, jim kupuje hiše, oziroma jim prepušča delavnice za nizko ceno. S tem se zaredi v narodno enotnem slovenskem kraju umetnim potom nemška manjšina; ta zahteva s časom nemško šolo, ustanavlja nemška društva in germanizacija je v polnem teku. Tako so nastale nemške naselbine po štajerskih trgih in mestih.

Na enak način podpira Südmarka tudi delavstvo. Tvorniški delavec s svojo pičlo plačo ne more preživljati sebe in rodovine, skrbeti mora tudi za postranski zaslužek, in tudi v tem oziru se mu ponuja kakor zaveznica — marljiva Südmarka. Podpira ga pri stavbi hišice, oziroma mu preskrblja brezobrestno posojilo za nakup kakega zemljišča. Delavcu, borečemu se za obstanek, niti ne smemo zameriti, če je prestopil Südmarki takorekoč za plačilo v nasprotni tabor; v tem oziru stopa narodnostni moment vedno v ozadje in to je tudi naravno. Zatorej ne kaže takozvanih „nemčurjev“ samo obsojati, jih družabno bojkotirati, jim predbacivati izdajstva itd. Preostaja nam le eno: rešiti jih bede, jih podpirati v bojih za obstanek in tedaj ostanejo gotovo — naši!

Südmarka podpira tudi kmetijstvo. Tako vzdržuje v slovenskem delu Koroške drevesno šolo, kjer se vceplja poleg strokovnega pouka kmetijskim fantom — nemško mišljenje; posebno pozornost obrača kmetijstvu v Kočevju. Naseljevanja se poslužuje seveda le na jezikovni meji, kjer kupuje posestva, jih parceluje in razdelja med zavedne nemške kmete. Jezikovno mešane občine na meji izkuša s pokupovanjem večjih posestev pridobiti v nemške roke, potem občin ponemčiti šole in s tem zatreti slovenski življenj na meji ter ga potisniti proti jugu.

Tragičen slučaj v tem oziru nam nudi obmejna občina Sv. Ilj na Štajerskem, kjer je pokupila Südmarka pred kratkim posestvo v obsegu 200 oralov, ki je na zadnjih občinskih volitvah odločilo v prilog Slovincem. Avstrijski Nemci nameravajo ustanoviti skupno naselbinsko banko, s katero bi v velikem obsegu nastopali proti Slovanom: dozdej je vsa stvar seveda še pobožna želja; če se pa uresniči, postane tako sistematično naseljevanje na meji za nas lahko s časoma usodepolno.

Südmarka deluje tudi na poljudno-izobraževalnem polju; ustanavlja knjižnice ter prireja predavanja. Žalostno je le, da zaznamujejo te knjižnice v slovenskih krajih visoko frekvenco; s tem se vceplja Slovincem spoštovanje do nemške kulture in tem potom jim ugaša ljubezen do slovenskega čtiva. Ravno v tem vidimo, kako potrebne so slovenske knjižnice za naš narod in nujno potrebno bi bilo, da začnejo tudi merodajni faktorji s sistematičnim ustanavljanjem knjižnic. Südmarka izdava letno čez 6000 K za knjižnice. Potovalni učitelj Südmarke, ki skrbi za redno poslovanje podružnic, prireja tudi predavanja, ne le agitacijska, temveč tudi znanstvena.

To je v velikih potezah delovanje Südmarke, v kolikor se da sploh orisati in skrajni čas bi že bil, da že začnejo mero-